

23. Bölüm

COVID-19 PANDEMİSİNDE BAŞ BOYUN TÜMÖRLERİNDE HASTA YÖNETİMİ

Mehmet UZUN¹

GİRİŞ

Baş-boyun kanserleri mukoza, deri, yumuşak doku, tükürük bezleri gibi değişik anatomik bölge ve dokulardan gelişen kompleks ve heterojen bir grup kanseri içerir. Bu kanserlerin yaklaşık %90'ı burun, sinüsler, oral kavite, farinks ve larinks kaplayan epitelyal dokudan kaynaklanan skuamöz hücreli karsinom tipindedir. Bu kanserler arasında etiyolojik faktörler, klinik seyir ve histopatolojik özellikler açısından bazı farklılıklar vardır. Baş-boyun kanserlerinin tüm kanserler içinde görülme oranı yaklaşık yüzde 4'tür(1). Dünya genelinde bakıldığında insidansında anlamlı artışlar mevcuttur(2). Baş-boyun kanserlerinin dünya genelinde yılda 330.000'den fazla ölüme sebep olduğu tahmin edilmektedir(3). Baş-boyun kanserlerinin sebepleri çok çeşitlidir. Bunlardan bazıları sigara, alkol gibi kötü alışkanlıklar ve human papilloma virusu (HPV) gibi onkojenik virüslerdir. Ek olarak kişinin beslenme alışkanlıkları, yaptığı meslek, radyasyona maruziyette önemli predispozan faktörler arasında yer almaktadır(4).

COVID-19 VE KANSER

Aralık 2019'da Dünya Çin'den tüm dünyaya yayılan, ölümcül ve pandemiye sebep olan yeni tip koronavirus ile tanışmıştır(5). COVID-19 çok hızlı bulaşma özelliği nedeniyle oldukça hızlı yayılmış ve 11 Mart 2020 de küresel salgın ilan edilmiştir (6).

¹ Uzm. Dr. Mehmet UZUN, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıbbi Onkoloji Bölümü, memed.uzun3846@gmail.com

de de hastalarının tanısında, tedavisinde ve takibinde gecikmelere yol açmıştır. Hastanelerde günlük muayene sayısında kısıtlamaya gidilmiş, elektif işlemler ve ameliyatlara ara verilmiştir. Baş-boyun kanserleri zor anatomik lokalizasyonu nedeniyle hastaları klinik semptomlar ve yönetimi açısından zorlamanın yanı sıra büyük bir de psikolojik yük doğurmaktadır. Pandemi sürecinde daha da çetrefilli bir hal alan bu hastaların tanı ve tedavilerinin yönetiminde son derece akılcı, planlı ve sistematik bir yönetim anlayışının benimsenmesi büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

1. Jemal A, Murray T, Samuels A, Ghafoor A, Ward E, Thun MJ. Cancer Statistics, 2003. *CA Cancer J Clin.* 2003; 53:5-26.
2. Kamangar F, Dores GM, Anderson WF. Patterns of cancer incidence, mortality, and prevalence across five continents: defining priorities to reduce cancer disparities in different geographic regions of the world. *J Clin Oncol.* 2006; 24: 2137-50.
3. Bray F, Ferlay J, Soerjomataram I, Siegel RL, Torre LA, Jemal A. Global cancer statistics 2018: GLOBOCAN estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. *CA Cancer J Clin.* 2018;68(6): 394-424.
4. Rettig EM, D'Souza G. Epidemiology of head and neck cancer. *Surg Oncol Clin N Am.* 2015; 24(3): 379-96.
5. N. Zhu, D. Zhang, W. Wang, X. Li, B. Yang, J. Song, et al. A novel coronavirus from patients with pneumonia in China, 2019. *N Engl J Med.* 2020; 382: 727-33.
6. Rothan HA, Byrareddy SN. The epidemiology and pathogenesis of coronavirus disease (COVID-19) outbreak. *J Autoimmun.* 2020; 109: 102433.
7. Ohannessian R, Duong TA, Odone A. Global Telemedicine Implementation and Integration Within Health Systems to Fight the COVID-19 Pandemic: A Call to Action. *JMIR Public Health Surveill.* 2020; 6(2): e18810. doi:10.2196/18810
8. Jensen AR, Nellemann HM, Overgaard J. Tumor progression in waiting time for 116 radiotherapy in head and neck cancer. *Radiation Oncol.* 2007; 84(1): 5-10.
9. Wyatt RM, Beddoe AH, Dale RG. The effects of delays in radiotherapy treatment on tumour control. *Phys Med Biol.* 2003; 48: 139-55.
10. Schutte HW, Heutink F, Wellenstein DJ, van den Broek GB, van den Hoogen FJA, Marres HAM, et al. Impact of time to diagnosis and treatment in head and neck cancer: a systematic review. *Otolaryngol Head Neck Surg.* 2020; 162(4): 446-57.
11. Chaves ALF, Castro AF, Marta GN, Junior GC, Ferris RL, Giglio RE, et al. Emergency changes in international guidelines on treatment for head and neck cancer patients during the COVID-19 pandemic. *Oral Oncol.* 2020; 107: 104734. doi:10.1016/j.oraloncology.2020.104734
12. Vukkadala N, Qian ZJ, Holsinger FC, Patel ZM, Rosenthal E. COVID-19 and the Otolaryngologist: Preliminary Evidence-Based Review. *Laryngoscope.* 2020;10.1002/lary.28672. doi:10.1002/lary.28672
13. Yu, P, Zhu, J, Zhang, Z, Han, Y, Huang, L. A familial cluster of infection associated with the 2019 novel coronavirus indicating potential person-to-person transmission during the incubation period [published online February 18, 2020]. *J Infect Dis*
14. Rameau A, Young VN, Amin MR, Sulica L. Flexible Laryngoscopy and COVID-19 [published online ahead of print, 2020 Apr 21]. *Otolaryngol Head Neck Surg.* 2020;194599820921395.
15. van Doremalen N, Bushmaker T, Morris DH, et al. Aerosol and Surface Stability of SARS-CoV-2 as Compared with SARS-CoV-1. *N Engl J Med.* 2020;382(16):1564-1567. doi:10.1056/

NEJMc2004973

16. Wua YC, Chena CS, Chan YJ. The outbreak of COVID-19: An overview. *Journal of Chinese Medical Association*; 83 (3): 217- 220. doi: 101097/ JCMSA0000000000000270
17. Liang W, Guan W, Chen R, et al. Cancer patients in SARS-CoV-2 infection: a nationwide analysis in China. *Lancet Oncol* 2020;21:335–337.
18. O’Sullivan B, Huang SH, Siu LL, Waldron J, Zhao H, Perez-Ordóñez B, et al. Deintensification candidate subgroups in human papillomavirus-related oropharyngeal cancer according to minimal risk of distant metastases. *J Clin Oncol*. 2013; 31: 543-50.
19. Paul P, Deka H, Malakar AK, Halder B, Chakraborty S. Nasopharyngeal carcinoma: understanding its molecular biology at a fine scale. *Eur J Cancer Prev*. 2018; 27(1): 33-41.
20. Higgins KM, Shah MD, Ogaick MJ, Enepekides D. Treatment of early-stage glottic cancer: meta-analysis comparison of laser excision versus radiotherapy. *J Otolaryngol Head Neck Surg*. 2009; 38: 603-12.
21. Hanna TP, Evans GA, Booth CM. Cancer, COVID-19 and the precautionary principle: prioritizing treatment during a global pandemic. *Nat Rev Clin Oncol* 2020; 17:268–270.
22. Curigliano G, Banerjee S, Cervantes A et al; all Voting Panel members. Managing cancer patients during the COVID-19 pandemic: An ESMO Interdisciplinary Expert Consensus. *Ann Oncol* 2020; doi.org/10.1016/j.annonc.2020.07.010. In Press.
23. Portnoy, J., Waller, M., & Elliott, T. (2020). Telemedicine in the Era of COVID-19. *The Journal of Allergy and Clinical Immunology: In Practice*.1-3.
24. HHS (2020). Notification of Enforcement Discretion for Telehealth Remote Communications During the COVID-19 Nationwide Public Health Emergency. Erişim Tarihi 21.04.2020, <https://www.hhs.gov/hipaa/for-professionals/special-topics/emergency-preparedness/notificationenforcement-discretion-telehealth/index.html>.
25. Topf MC, Shenson JA, Holsinger FC, Wald SH, Cianfichi LJ, Rosenthal EL, et al. Framework for prioritizing head and neck surgery during the COVID-19 pandemic. *Head Neck*. 2020; 42(6): 1159-67.